

Dr Božidar BANOVIĆ,
Docent Kriminalističko-policijske
akademije u Beogradu

Mr Oliver LAJIĆ,
Nastavnik kriminalističko-policijskih i
bezbednostih veština Kriminalističko-policijske
akademije u Beogradu

UDK: 343. 91 (4)

Primljeno: 28. septembra 2008. god.

ULOGA POLICIJE U POSTUPKU UTVRĐIVANJA IMOVINSKE KORISTI STEČENE IZVRŠENJEM KRIVIČNIH DELA

Nakon uvodnih i opštih razmatranja o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnih dela autori se bave policijom u svojstvu subjekta finansijskih istraga. Prethodno se ukazuje na međunarodne standarde u pogledu specijalističke edukacije u ovoj oblasti, kao i na nedovoljno razvijen i neinstitucionalizovan sistem obuke prisutan kod nas. Centralni deo rada bavi se razmatranjima o aktuelnim i predloženim zakonskim okvirima policijskog angažovanja u finansijskim istragama, njihovom kritikom, sadašnjom policijskom praksom i predlozima za njeno unapređenje.

Ključne reči: policija, imovinska korist stečena krivičnim delima, finansijske istrage, zakon o oduzimanju imovine stečene krivičnim delima

Uvod

1. Izolacija zemlje i politika vođena tokom devedesetih godina prošlog veka doveli su do ugrađivanja elemenata organizovanog kriminala u institucije države, pa Srbija u tom pogledu, po opštoj oceni, veoma loše stoji.¹ Podanička poli-

---

¹ M. Savić, *Razlika između redovnih i specijalizovanih policijskih, tužilačkih i sudskih institucija*, Revija za bezbednost, br. 2/07, str. 5.

tička kultura, autoritarni sistem vladavine, prevlast politike nad društvom i slabljenje državnih institucija uz opšte osiromašenje stanovništva stvorili su pogodno tle za nastanak i razvoj korupcije i organizovanog kriminala.² Čini se da je politička elita na početku novog milenijuma uočila potrebu brzog i efikasnog delovanja na planu stvaranja organizacionih, kadrovskih i tehničkih preduslova za efikasnu borbu protiv ovih zla, uz stvaranje odgovarajućeg zakonskog miljea. Na žalost, proces stvaranja neophodnih preduslova praćen je, u vidu porođajnih muka mlade demokratije, brojnim dilemama, osporavanjima i lutanjima. Mogli bismo, ipak, reći da se stvari kreću u pozitivnom smeru, te da je stanje na ovom planu nešto bolje nego pre pet ili deset godina.

2. Nesumnjivo značajnim pomakom, koji bi mogao doprineti uspešnosti borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije, može se označiti i odgovarajuća primena instituta oduzimanja imovinske koristi stečene kriminalom. O ovom institutu sve više se govori u našoj stručnoj javnosti, a nova zakonska rešenja vezana za njegovu primenu nedavno su data na sud javnosti. Inače, odredba materijalnog krivičnog prava prema kojoj niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim delom već dugi niz godina sastavni je deo našeg pozitivnog prava. Njena praktična realizacija trebalo je da doprinese podržavanju moralnog principa o nedozvoljenosti bogaćenja putem kriminala. U Zakoniku o krivičnom postupku sadržana su proceduralna pravila za oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalom, kao i posebna pravila koja se odnose na krivična dela organizovanog kriminala. Ova poslednja posledica su konsenzusa o potrebi da se na organizovani kriminal odgovori brzo i efikasno i da se pored kažnjavanja učinilaca, zločinačka organizacija onemogući u svojim daljim poduhvatima trajnim oduzimanjem ostvarenog profita.³ Pomenute odredbe, trebale bi činiti zaokruženu celinu i efikasno sredstvo u sistemu borbe protiv svih vidova kriminala kojima je cilj sticanje imovinske koristi. Kako se ispostavilo da je postojeći zakonski okvir nedostatan, odnosno da se postojeće odredbe ne primenjuju ni onda kada bi realno mogle pružiti doprinos ostvarenju principa zabrane bogaćenja putem kriminala,⁴ pristupilo se radu na stvaranju već pomenutog, *lex specialis*-a.

3. Organizovani kriminal, zbog svoje složenosti i specifičnosti, zahteva specijalizaciju u okviru svih subjekata suprotstavljanja. A ovo načelo važi i kada je u pitanju policija. Sva savremena krivična zakonodavstva na osnovu relevantnih međunarodnopravnih akata predviđaju posebne organe, nadležnosti, postupak i mere za suzbijanje i sprečavanje organizovanog kriminala.⁵ Posebnim formama

---

² *Ibidem*.

³ G. P. Ilić, B. Banović, *Međunarodni standardi oduzimanja imovine stečene kriminalom i domaće zakonodavstvo*, Pravna riječ, Udruženje pravnikâ Republike Srpske, Banjaluka, 2007, str. 315.

⁴ G. P. Ilić, B. Banović, *op. cit.*, str. 316.

⁵ D. Jovašević, *Primena kazne konfiskacije imovine u suzbijanju organizovanog kriminaliteta*, Revija za bezbednost, br. 4/07, str. 24.

kriminalnog delovanja suprotstavljaju se specijalizovane policijske službe, u saradnji sa drugim subjektima antikriminalnog delovanja, što je princip zastupljen i u organizaciji i delovanju sprske policije. Ako posmatramo specijalizovanu policijsku službu za borbu protiv organizovanog kriminala u svetlu identifikacije i pronalaženja profita ostvarenog organizovanim kriminalnim delovanjem, moramo imati u vidu da su i takva služba, kao i intenzivnije interesovanje za mogućnosti oduzimanja koristi stečene kriminalom, kod nas pojave novijeg datuma. Značajno je i da se selekcija kadrova za rad u takvim jedinicama uglavnom vrši iz, uslovno rečeno, redovnog sastava kriminalističke policije, kao i da se najčešće zahteva brzo delovanje kako bi se sprečilo da kriminalom stečena imovina promeni formu ili titulara. Posmatrajući ove okolnosti u interakciji, može se uvideti sva složenost zadataka koji stoji pred ovim subjektom i ne se može izbeći pitanje dostignutog nivoa standarda vezanih za specijalistička znanja i veštine, koji bi neposrednim izvršiocima omogućila efikasan rad, kao i mogućnosti koje im stoje na raspolaganju u pogledu unapređenja i „osvežavanja“ takvih znanja. Zbog nesumnjivog značaja pitanja specijalističke edukacije, pored razmatranja o ulozi policije u postupku utvrđivanja imovinske koristi, predmet analize ovog rada biće i standardi iz međunarodno-pravnih dokumenata koji se odnose na ovu materiju.

Opšta razmatranja o oduzimanju imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnih dela

Više je nego očigledno da stečena iskustva na polju borbe protiv organizovanog kriminala ukazuju na nedostatke tradicionalnog pristupa u preventivnom i represivnom delovanju. Naime, sistem delovanja na organizatore i članove organizovanih kriminalnih grupa, u smislu njihovog procesuiranja, kažnjavanja i zatvaranja, nije se pokazao efikasnim, jer se na upražnjeno mesto regrutuje drugi član kriminalne grupe (organizacije), a same kriminalne grupe pritom ne gube moć koju zasnivaju na nelegalno stečenoj finansijskoj dobiti. Zato se borba protiv organizovanog kriminala, pored klasičnog pristupa, koji se ogleda u utvrđivanju i dokazivanju krivične odgovornosti organizatora i članova kriminalnih grupa, sve više fokusira i na mogućnosti oduzimanja dobiti stečene kriminalom, kao izuzetno efikasan instrument kojim se ostvaruju brojni ciljevi koje nije moguće postići tradicionalnim delovanjem. Uobičajeno se kao pozitivni efekti oduzimanja kriminalne dobiti navode:⁶ (a) ostvarivanje preventivnog efekta (imovinska korist je motiv većine krivičnih dela), (b) sprečavanje infiltracije nezakonitog prihoda u legalnu ekonomiju i smanjenje mogućnosti za korupciju, (v) kriminalne organizacije lišavaju se osnovnog sredstva za dalje vršenje kriminalne delatnosti, (g) u žiži interesovanja nalazi se najviše rukovodstvo kriminalnih organizacija i (d)

⁶ R. Golobinek i saradnici, *Finansijske istrage i oduzimanje imovine stečene krivičnim delima – priručnik za pripadnike policije i pravosuđa*, Savet Evrope, Strazbur, 2006., str. 15. Slično i kod G. P. Ilić, B. Banović, *op. cit.*, str. 302.

podržavanje vladavine prava i jednog od osnovnih principa krivičnog zakonodavstva prema kojem niko ne može imati korist od vršenja krivičnih dela.

Većina autora se slaže u tome da aktuelno stanje u domaćem pravu i praksi na ovom planu nije zadovoljavajuće. Načelne kritike se kreću od ocene da pravni osnov postoji (uprkos određenim nedostacima), ali da su nedostatak znanja i iskustva kod policajaca, tužilaca i sudija, kao i nepostojanje posebnih jedinica ili istražitelja specijalizovanih za finansijske istrage osnovni razlozi za neefikasno oduzimanje imovinske koristi,⁷ do toga da se postojeće zakonske odredbe kvalifikuju nepodobnim za davanje dovoljno snažne mogućnosti da se u okviru borbe protiv organizovanog kriminala vodi i borba za utvrđivanje i oduzimanje imovinske koristi, te se stoga i ne koriste dovoljno u praksi.⁸ Dalje, uočava se i odstupanje od međunarodnih standarda,⁹ ukazuje na mogućnost oduzimanja imovine pribavljene krivičnim delom, ali ne i one stečene u vezi sa krivičnim delom, uprkos činjenici da savremena iskustva ukazuju da organizovani kriminal pribavlja baš takvu vrstu koristi,¹⁰ uz nabranje niza sistemskih nedostataka.¹¹ Postoji načelna saglasnost da se već pomenuto nesprovođenje finansijskih istraga paralelno sa krivičnim istragama može označiti jednim od značajnijih problema. Njihov nedostatak u krajnjoj liniji dovodi do toga da se po okončanju krivičnog postupka od učinioaca nema šta oduzeti, a prethodna iskustva jasno ukazuju da ako već u početnim fazama postupka pribavljena imovinska korist nije identifikovana, te određene privremene mere obezbeđenja, tokom suđenja verovatno više neće postojati imovina na koju bi se navedene mere obezbeđenja kasnije primenile.¹² Potreba za sprovođenjem *finansijskih istraga*, dakle, prepoznata je kao izuzetno bitna, a u istom smeru kreću se i rešenja iz Nacrta zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela, o kojima će biti reči nešto kasnije.

Značajnu ulogu u kreiranju i primeni odgovarajućeg instrumentarijuma za borbu protiv organizovanog kriminala ima i podrška političke elite. Predizborna obećanja često su se doticala borbe protiv organizovanog kriminala, ali se ne bi moglo reći da je izmena postojećeg zakonskog okvira i usaglašavanje sa standardima iz ratifikovanih konvencija u pogledu instituta oduzimanja imovinske koristi zauzimala visoko mesto na listi prioriteta prethodnih vlada, a još manje njegova primena u zatečenom zakonskom okviru, koja je prethodno ocenjena kao moguća. Dosadašnji tok tranzicione reforme pokazao je da ni marljivo usvajanje propisa ni uspostavljanje institucionalnih mehanizama saglasnih međunarodnim i evropskim

---

⁷ R. Golobinek i saradnici, *op. cit.*, str. 12.

⁸ M. Grubač i sar., *Organizovani kriminal u Srbiji – od postojećeg zakonodavstva do sveobuhvatnog predloga reforme*, UNICRI, Beograd, 2008, str. 339.

⁹ G. P. Ilić, B. Banović, *op. cit.*, str. 316.

¹⁰ R. Sepi, *Krivičnopravni okvir za borbu protiv organizovanog kriminala*, Revija za bezbednost, br. 5/07, str. 35.

¹¹ Vidi: M. Grubač i sar., *op. cit.*, str. 340.

¹² G. P. Ilić, B. Banović, *op. cit.*, str. 312.

standardima, *per se*, nisu dali očekivane rezultate, te da prepreku modernizacijskim merama, između ostalih, predstavlja odsustvo istinskog reformskog opredeljenja kod stranačkih rukovodstava.¹³ U tom pogledu situacija se nije glatko razvijala ni u daleko uređenijim zemljama Evropske unije, mada je internacionalni pritisak kao i pritisak odgovarajućih institucija ove zajednice imao znatnog uticaja na zemlje članice da se pozabave ovim problemom. Svaka zemlja razvijala je svoj zakon samostalno, a na taj put uticali su brojni faktori, kao što su ozbiljnost organizovanog kriminala u zemlji, neophodnost promene postojećih zakonskih normi, aktivnosti lokalnih vlasti, neuspesi u nekim ranijim slučajevima, ili ubistva nekih istaknutih boraca protiv organizovanog kriminala.¹⁴

Možemo reći da postojanje zakonodavnog okvira jeste nužan, ali ne i dovoljan uslov za uspešnu realizaciju postupka utvrđivanja i kasnijeg oduzimanja koristi stečene kriminalom. Na domaćem zakonodavnom okviru treba još da se radi, ali ne treba prenebregnuti činjenicu da primena prava zavisi i od brojnih drugih faktora. Takvim bi se mogli označiti: obučenost i stručnost ovlašćenih subjekata, kadrovski potencijal i materijalni resursi kojima se može raspolagati u tu svrhu, razmena podataka i saradnja kako institucija učesnika, tako institucija učesnika i spoljnih institucija koje mogu imati ulogu u slučajevima zaplene, kao što su finansijske i nefinansijske institucije.¹⁵ U tom kontekstu, u daljim izlaganjima najpre će biti razmatrani međunarodni standardi koji se odnose na obučenost i stručnost istražnih subjekata angažovanih na utvrđivanju i oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalom, a potom i uloga policije u preduzimanju ovih aktivnosti.

Pregled međunarodnih standarda i domaće prakse vezane za specijalističku obuku istražnih subjekata angažovanih na pronalaženju i oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalom

Veći deo međunarodnih dokumenata koji svojom sadržinom tretiraju problematiku oduzimanja imovinske koristi stečene kriminalom sadrže odredbe koje se odnose na potrebu iniciranja i razvijanja stalnih i sistematskih specijalističkih programa obuke. Ovi programi namenjeni su subjektima koji se po prirodi svoje delatnosti susreću sa odgovarajućim oblicima inkriminiranih ponašanja, a pre svega tužiocima, policajcima i sudijama, a ovim dokumentima načelno je određena sadržina takvih programa. Tako, Konvencija Ujedinjenih nacija o protivzakonitom prometu opojnih droga i psihotropnih supstanci iz 1988. godine¹⁶ predviđa obavezu država potpisnica da u potrebnoj meri pokreću, razvijaju ili poboljšavaju specifične

¹³ S. Korać, *Društveni preobražaj: Odgovornosti i dužnosti*, Revija za bezbednost, br. 4/07, str. 35.

¹⁴ B. Vettori, *Tough on Criminal Wealth - Exploring the Practice of Proceeds from Crime Confiscation in the EU*, Springer, Dordrecht, 2006, str. 7.

¹⁵ B. Vettori, *op. cit.*, str. 25.

¹⁶ "Sl. list SFRJ - Međunarodni ugovori", br. 14/90, u daljem tekstu Bečka konvencija.

programe obuke za svoje osoblje u kriminalističkoj i drugim službama, uključujući i carinsku. Predviđeno je da se ovi programi, između ostalog, bave i metodama koje se koriste u otkrivanju i suzbijanju odnosnih krivičnih dela, putevima i tehnikama osumnjičenih lica, *otkrivanjem i praćenjem kretanja kriminalne dobiti i stečene imovine, metodama koje se koriste za transfer, skrivanje ili prikrivanje takve dobiti ili vlasništva*, kao i prikupljanjem dokaza i savremenim tehnikama sprovođenja zakona (čl. 9. st. 2. Bečke konvencije).

Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala sa dopunskim protokolima iz 2000. godine¹⁷ još je detaljnija u određivanju sadržine obuke (čl. 20. st. 1. Palermo konvencije). Prema ovom dokumentu, potrebno je da svaka država potpisnica u neophodnoj meri pokreće, razrađuje ili poboljšava specifične programe obuke za pripadnike organa reda, uključujući i tužioce, istražne sudije i carinsko osoblje, uz mogućnost preraspoređivanja i razmene osoblja. Sadržina programa specijalističke obuke određena je na sličan način kao i u Bečkoj konvenciji, mada nešto detaljnije. Tako, pored metoda koji se koriste u prevenciji, otkrivanju i kontroli odnosnih krivičnih dela, puteva i tehnika osumnjičenih lica, metoda prikupljanja dokaza, *otkrivanja i praćenja kretanja dobiti od kriminala, imovine, opreme ili drugih sredstava i metoda koji se koriste za prenos, sakrivanje ili prikrivanje te dobiti, imovine, opreme ili drugih sredstava, kao i metoda koji se koriste u borbi protiv pranja novca i drugih finansijskih krivičnih dela*, Palermo konvencija određuje da programi obuke treba da obuhvate i: (a) modernu policijsku opremu i tehnike, uključujući elektronsko praćenje, kontrolisane isporuke i tajne operacije, zatim, (b) metode koji se koriste u borbi protiv transnacionalnog organizovanog kriminala učinjenog korišćenjem kompjutera, telekomunikacionih mreža ili drugih oblika moderne tehnologije i, (v) metode za zaštitu žrtava i svedoka.

U pogledu saradnje i tehničke pomoći među državama potpisnicama Palermo konvencija je otišla korak dalje u odnosu na Bečku konvenciju. Mada obe predviđaju saradnju među državama potpisnicama na planu poboljšanja efikasnosti zakonito preduzetih mera na suzbijanju kriminalnih pojava (posredstvom pravne pomoći, razmene kadrova i sl.), Palermo konvencija stavlja težište na zajedničko planiranje i sprovođenje programa istraživanja i obuke radi razmene stručnih znanja (u okviru regionalnih i međunarodnih seminara i konferencija, čl. 29. st. 2. Palermo konvencije), kao i na razvijanje različitih nivoa saradnje sa zemljama u razvoju i zemljama čije su privrede u tranziciji, kroz odgovarajuće finansijske aranžmane (čl. 30. Palermo konvencije).

Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije iz 2003. godine¹⁸ je u pogledu specijalističke obuke i tehničke pomoći među državama potpisnicama dosta slična prethodnoj. Naime, i KPK sadrži odredbu o potrebi razvijanja programa obuke namenjenih svom osoblju odgovornom za sprečavanje i borbu protiv

---

¹⁷ „Sl. list SRJ - Međunarodni ugovori”, br. 6/2001, u daljem tekstu Palermo konvencija.

¹⁸ „Sl. list SCG - Međunarodni ugovori”, br. 12/2005, u daljem tekstu KPK.

korupcije, koji bi se, između ostalog odnosili na *sprečavanje i suzbijanje transfera sredstava koja potiču od krivičnih dela korupcije, njihovo otkrivanje i zamrzavanje i praćenje kretanja, metode koje se koriste u transferu, prikrivanju ili kamufliranju tih sredstava, prikladne i efikasne zakonske i administrativne mehanizme i metode za njihovo lakše vraćanje*, kao i metode za zaštitu žrtava i svedoka koji saraduju sa sudskim organima. Takođe, naglašava se potreba razvijanja obuke putem međunarodnih i regionalnih organizacija (čl. 60. st. 3. KPK) i potreba pružanja pomoći u pogledu obuke i materijalne podrške zemljama u razvoju i zemljama čije su privrede u tranziciji (čl. 60. st. 2, st. 6. i st. 7. i čl. 62. KPK).

Krivičnoppravna konvencija Saveta Evrope o korupciji iz 1999. godine¹⁹ sadrži jednu odredbu koja ima dodira sa obukom nadležnih službi i organa, pod naslovom „specijalizovani organi“ (čl. 20. KKK). Njome je predviđeno da će svaka potpisnica „usvojiti takve mere koje mogu biti neophodne da bi se obezbedilo da lica ili entiteti budu specijalizovani u borbi protiv korupcije...“, kao i da „osoblju takvih entiteta bude pružena adekvatna obuka i finansijska sredstva za obavljanje njihovih zadataka“.

Kada govorimo o domaćoj praksi vezanoj za specijalističku edukaciju istražnih organa, među kojima je i policija, primećuje se izvestan napredak u prethodnih nekoliko godina, prvenstveno zahvaljujući projektima i finansijskoj pomoći Saveta Evrope, Evropske unije i Američke ambasade u Beogradu. Naime, od marta 2004. do septembra 2006. godine realizovan je CARPO projekat (Projekat razvoja pouzdanih i funkcionalnih sistema policijskog delovanja, jačanja borbe protiv glavnih kriminalnih aktivnosti i jačanja policijske saradnje u zemljama Jugoistočne Evrope), u okviru kojeg je od strane domaćih i stranih stručnjaka iz tužilaštva, policije, sudstva i Ministarstva finansija sačinjen priručnik za pripadnike policije i pravosuđa, kojim se promovise značaj i ukazuje na neophodnost realizacije finansijskih istraga paralelno sa krivičnim, uz niz praktičnih preporuka za njihovu realizaciju. Tokom 2006. i 2007. godine, od strane tima koji je sačinio priručnik realizovani su i višednevni seminari o finansijskim istragama, čiji su polaznici bili kriminalistički policajci, javni tužioci, odnosno njihovi zamenici i istražne sudije. Seminari su realizovani u nekoliko regionalnih centara (Beograd, Novi Sad, Niš, Kraljevo, Zrenjanin, kao i na Zlatiboru). No, bez obzira na očigledan pomak u odnosu na ranije stanje, evidentno je odsustvo institucionalno uređene specijalističke edukacije koja bi bila inicirana od strane rukovodstava pomenutih subjekata angažovanih u realizaciji finansijskih istraga, čime bi se ovakvom vidu postupanja dalo na značaju i ono odredilo kao standard u postupanju. Zbog toga nije daleko od istine tvrdnja da se obuka vrši *ad hoc*, s vremena na vreme, očigledno samo u situacijama kada se za tu svrhu obezbede finansijska sredstva od stranih donatora.²⁰

¹⁹ “Sl. list SRJ - Međunarodni ugovori”, br. 2/2002 i “Sl. list SCG - Međunarodni ugovori”, br. 18/2005, u daljem tekstu KKK.

²⁰ M. Milovanović, *Aktuelni trenutak u kreiranju sistema za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma*, Revija za bezbednost, br. 5/07, str. 16.

POLICIJA KAO SUBJEKT ISTRAŽIVANJA IMOVINSKE KORISTI STEČENE IZVRŠENJEM KRIVIČNIH DELA

Opšta razmatranja o policiji kao subjektu istraživanja imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnih dela

U dosadašnjim izlaganjima za označavanje policijskog subjekta koji ima veze sa postupkom istraživanja imovinske koristi stečene kriminalom koristili smo termin „policija“ u njegovom kolokvijalnom značenju, mada je jasno da u tom postupku ne učestvuju sve njene organizacione jedinice. Policija je kompleksna organizacija širokog spektra delovanja, koji je određen Zakonom o policiji²¹ i brojnim podzakonskim aktima. Ovaj zakon predviđa da policija obavlja zakonom utvrđene *policijske i druge poslove* (čl. 1. st. 1. ZP RS/05), a da se u Ministarstvu unutrašnjih poslova, pored policijskih, obavljaju i drugi zakonom utvrđeni poslovi (čl. 1. st. 4. ZP RS/05). U kontekstu bavljenja delatnostima usmerenim na prikupljanje podataka i informacija vezanih za krivična dela, uključujući i ona iz sfere organizovanog kriminala, kao i oduzimanje imovinske koristi stečene tim delima, za nas je bitna, pre svega, kriminalistička policija, odnosno njene organizacione jedinice koje su specijalizovane za borbu protiv organizovanog kriminala. Ostale organizacione jedinice policije, u tom smislu, imaju značaja samo kao izvor informacija o kriminalnim aktivnostima kojim je stečena značajnija imovinska korist i, eventualno, u pružanju logističke podrške vezane za realizaciju konkretnih akcija na terenu. U nastavku rada i dalje ćemo koristiti termin „policija“ podrazumevajući pod njim kriminalističku policiju. Kada su u pitanju specijalizovane jedinice za suzbijanje organizovanog kriminala, kao što će se kasnije videti u tekstu, zakonodavac ih naziva posebnim imenom, pa će, u skladu sa zakonskom terminologijom, i ovde biti upotrebljavan taj izraz.

Angažovanje specijalizovanih jedinica za borbu protiv organizovanog kriminala podrazumeva se u postupku utvrđivanja i oduzimanja imovinske koristi stečene kriminalom. Italijanski recept upućuje da je poželjno imati specijalizovana tela sa visokom autonomijom, odnosno nezavisnošću u radu, uz bolju koordinaciju policijskih organa i tužilaštava.²² Ovakav model prihvaćen je i kod nas, pa Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala,²³ pored Specijalnog tužilaštva, Posebnog odeljenja Okružnog suda u Beogradu i Posebne pritvorske jedinice, predviđa i postojanje posebne policijske Službe za suzbijanje organizovanog kriminala (čl. 10. ZONDOSOK). Služba se nalazi u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova, tačnije u okviru Uprave kriminalističke

---

²¹ Zakon o policiji, „Sl. glasnik RS“, br. 101/05.

²² S. Janković, *Mafija, DNA i DIA*, Revija za bezbednost, br. 4/07, str. 22.

²³ Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala „Sl. glasnik RS“, br. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04, 45/05 i 61/05, u daljem tekstu ZONDOSOK.

policije u sedištu Ministarstva. Ministar unutrašnjih poslova bliže određuje njen rad, u skladu sa zakonom, te postavlja i razrešava njenog rukovodioca. Međutim, Služba je funkcionalno tesno vezana za Specijalnog tužioca za organizovani kriminal, jer on daje mišljenje o odluci ministra unutrašnjih poslova o postavljanju ili razrešenju starešine Službe i, sa druge strane, Služba direktno izvršava njegove naloge, bez mešanja hijerarhijskih struktura. Ovakvo zakonsko rešenje ukazuje na subordiniranost Specijalnog tužioca u odnosu na Službu i znatan uticaj Specijalnog tužioca na izbor rukovodioca Službe, što je i normalno, s obzirom na to da navedena Služba na izvestan način predstavlja „servis“ Specijalnog tužilaštva.²⁴

Uloga specijalizovanih policijskih organa, dakle, nije sporna. Međutim, učinioci ne pribavljaju protivpravnu imovinsku korist samo krivičnim delima organizovanog kriminala, pa sprovođenje u delo principa o zabrani bogaćenja putem kriminala nameće pitanje angažovanja onih subjekata koji rade na suzbijanju opšteg i privrednog kriminala koji nema karakter organizovanog kriminala. Statistike na tom planu poražavajuće su, jer je, prema podacima za 2005. godinu, mera oduzimanja imovinske koristi izrečena prema nešto više od 10% lica osuđenih za krivična dela protiv privrede, imovine i službene dužnosti,²⁵ dok se prema drugim izvorima, za period od 2002. do 2005. godine, taj broj kreće na nivou od pola procenta.²⁶ Za razliku od koncepta prisutnog u suzbijanju organizovanog kriminala, gde se pažnja nadležnih subjekata postepeno usmerava i na tokove novca pribavljenog kriminalom, kod ovih pojava oblika kriminala još uvek dominira klasični pristup, fokusiran na učinioca i dokaze o krivičnom delu, bez istraživanja daljih tokova nelegalno stečenog profita.

Kada je u pitanju kriminalistička policija na lokalnom nivou, možemo konstatovati da trenutno ne postoji kadrovska ni materijalna osposobljenost za sprovođenje finansijskih istraga, kao i to da njihove rukovodeće strukture još uvek ne nameću pomenuto istraživanje puteva kriminalne dobiti kao prioritet u delovanju. Da bi se ovi problemi prevazišli bilo bi potrebno izvršiti intenzivnu edukaciju policijskog kadra u okviru organizacionih jedinica koja se bave suzbijanjem kriminala u područnim policijskim upravama (lokalnim policijskim organima), kako bi se postepeno menjala svest policijskih službenika o značaju podataka prikupljenih tokom finansijske istrage, ukazalo na mogućnosti koje kvalitetna finansijska istra-

²⁴ M. Grubač i sar., *op. cit.*, str. 187.

²⁵ G. P. Ilić, B. Banović, *op. cit.*, str. 313.

²⁶ Prema podacima objavljenim u nacrtu Nacionalne strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma, od 76532 osuđenih lica, mera oduzimanja imovinske koristi izrečena je prema 386 lica (0,504%). Kao što je prethodno izneto, statistikom je obuhvaćen period od 2002. do 2005. godine, za krivična dela: nesavestan rad u privrednom poslovanju, prouzrokovanje stečaja, zloupotreba ovlašćenja u privredi, pronevera, zloupotreba službenog položaja, obmanjivanje kupaca, nedozvoljena proizvodnja, pustošenje šuma, šumska krađa, ostala krivična dela protiv privrede, protivzakonito posredovanje, primanje mita, davanje mita, ostala dela protiv službene dužnosti, privredni kriminal u širem smislu, krađa i teška krađa, razbojnička krađa i razbojništvo, teški slučajevi razbojničke krađe i razbojništva, ostala dela protiv imovine, falsifikovanje novca, izdavanje čeka bez pokrića, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga i omogućavanje uživanja opojnih droga.

ga pruža pravosuđu i pretpostavljeni uticaj (i komparativna iskustva) ovakvih mera na opšte kretanje koristoljubljem inspirisanog kriminala. Naravno, ovakvo rešavanje problema zahtevalo bi finansijska ulaganja i izvestan period koji bi protekao od edukacije do dobijanja prvih vidljivih rezultata, naročito kada se uzme u obzir da je policija samo prva karika u lancu postupanja prema učiniocu i nelegalno stečenoj imovini.

Drugi način prevazilaženja problema mogao bi se ostvariti putem formiranja specijalizovanih policijskih jedinica koje bi se bavile isključivo finansijskim istragama. Ovakav model se može učiniti prihvatljivijim ako se zna su u njihovoj realizaciji neophodna specifična stručna znanja, a da se pravilnim izborom kadra koji ima prethodna iskustva o privrednom poslovanju i tokovima novca (kriminalistički policajci angažovani na suzbijanju privrednog kriminala) može steći dobra polazna osnova za dalju nadgradnju specijalističkih znanja i veština.

U vezi sa osnivanjem specijalizovanih policijskih jedinica za finansijske istrage može se postaviti i pitanje njihove teritorijalne nadležnosti. Izvesno je da bi postojanje ovakvih jedinica u sklopu policijskih organa na lokalnom nivou imalo svoje opravdanje, mada postoje i argumenti koji idu u prilog postojanja jedne, centralizovane policijske jedinice, koja bi vršila finansijske istrage na teritoriji čitave Republike. U radnoj verziji Nacrta zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela prihvaćen je drugonavedeni model.

Pomenuti Zakon višestruko je značajan jer se njime po prvi put na jednom mestu uređuju uslovi, postupak i organi nadležni za otkrivanje, oduzimanje i upravljanje imovinom proisteklom iz krivičnog dela, kao i međunarodna saradnja u cilju oduzimanja takve imovine. Osim što bi doprineo implementaciji međunarodnih standarda i ispunjavanju obaveza koje proizlaze iz ratifikovanih međunarodnih ugovora,²⁷ njegovom primenom realizovale bi se i obaveze naše zemlje iz dokumenata koji se odnose na regionalnu saradnju na planu borbe protiv kriminala.²⁸ Za nas su najzanimljivije odredbe vezane za delokrug njegove primene i specijalizovane policijske organe za finansijske istrage. Prethodno je rečeno da se protivpravna imovinska korist ne stiče samo krivičnim delima organizovanog kriminala, već i drugim krivičnim delima, kod kojih je pažnja policije i drugih nadležnih organa posvećena prvenstveno učiniocu i dokazima o krivičnom delu, dok je istraživanje tokova kriminalne dobiti stavljeno u drugi plan. Ovim Zakonom bio bi napravljen značajan pomak u tom pogledu. Naime, apostrofirala bi se obaveza istraživanja

---

²⁷ Pored već pomenute Bečke konvencije, Palermo konvencije, KPK i KKK, ovi standardi određeni su još i Međunarodnom konvencijom o suzbijanju finansiranja terorizma i Konvencijom o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom, koje su takode ratifikovane od strane naše zemlje.

²⁸ Ovde, pre svega, mislimo na Regionalnu strategiju o sredstvima borbe protiv organizovanog i privrednog kriminala, usvojenu i potpisanu na Brionima 23. septembra 2005. godine, kojom su se zemlje potpisnice obavezale da će „u svom sistemu sprovođenja zakona i krivičnog pravosuđa promovisati uvođenje i ostvarivanje pojma integrisane finansijske i krivične istrage, koja ima za cilj oduzimanje koristi stečene kriminalnom aktivnošću.“

kriminalne dobiti kod tačno određenih krivičnih dela,²⁹ a ne samo kod onih s polja organizovanog kriminala, čime bi se mogao prevazići uočeni nedostatak u praktičnom delovanju.

Druga, za predmet ovog rada bitna novina, odnosi se na osnivanje Jedinice za finansijske istrage u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova, kao specijalizovane organizacione jedinice koja otkriva imovinu proisteklu iz krivičnog dela i vrši druge poslove u skladu sa ovim zakonom, po službenoj dužnosti ili po nalogu javnog tužioca ili suda (čl. 6. Nacrta). Unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mesta u Jedinici bili bi određeni aktom Ministra unutrašnjih poslova, a njenog rukovodioca raspoređivao bi direktor policije, po prethodnoj saglasnosti Republičkog javnog tužioca. Slična rešenja iz ZONDOSOK-a vezana za izbor starešine i osoblja Službe za borbu protiv organizovanog kriminala već su podvrgnuta kritici dela stručne javnosti zbog navodne nedorečenosti i neodređenosti,³⁰ pa se iste kritike mogu očekivati i u ovom slučaju. Ipak, nadamo se da će osnivanje specijalizovane policijske jedinice za finansijske istrage ubrzo zaživeti u praksi, jer je nesumnjivo da bi u interakciji sa drugim ovlašćenim subjektima ova policijska služba mogla dati znatan praktičan doprinos u realizaciji opšteprihvaćenog pravnog načela o neisplativosti kriminala.

Policija i finansijske istrage u aktuelnom zakonodavstvenom okviru

Finansijskom istragom mogu se označiti mere i radnje ovlašćenih subjekata koje se preduzimaju paralelno s krivičnom istragom, s ciljem otkrivanja prihoda stečenih krivičnim delom, utvrđivanja imovine koja se tim povodom može oduzeti i njenim privremenim oduzimanjem radi omogućavanja kasnijeg oduzimanja u krivičnom postupku.³¹ Finansijska istraga vodi se, dakle, paralelno s krivičnom, te

²⁹ U pitanju su sledeća krivična dela (čl. 2. Nacrta): organizovanog kriminala; prikazivanje pornografskog materijala i iskorišćavanje dece za pornografiju (član 185. stav 3. Krivičnog zakonika); protiv privrede (član 223. stav 3., član 224. stav 2., član 225. stav 3., član 226. stav 2., čl. 229. st. 2. i 3., član 230. stav 2. i član 231. stav 2. Krivičnog zakonika);

neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga (član 246. stav 1. i 2. Krivičnog zakonika); protiv javnog reda i mira (član 348. stav 3. i član 350. st. 2. i 3. Krivičnog zakonika); protiv službene dužnosti (član 359. stav 3., član 363. stav 3., član 364. stav 3., član 366. stav 5., član 367. st. 1. do 3. i 5. Krivičnog zakonika); protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom (član 372. stav 1., čl. 377, 378. stav 3., član 379. stav 3., čl. 388. do 390. Krivičnog zakonika). Za krivična dela iz člana 185. st. 2. i 3., član 230. stav 2., član 348. stav 3., član 350. st. 2. i 3., član 366. stav 5., član 367. st. 1. do 3. i 5., 372. stav 1., čl. 377, 378. stav 3., čl. 388. do 390. Krivičnog zakonika odredbe ovog zakona primenjuju se ako imovinska korist pribavljena krivičnim delom prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara.

³⁰ „... s obzirom na specifičnost i osetljivost materije i u slučaju ovog državnog organa bilo je potrebno detaljnije propisati kriterijume i kvalifikacije neophodne za rukovodioca i ostale pripadnike Službe, a ne to ostaviti internim pravilima koje donosi ministar unutrašnjih poslova“.

³¹ M. Grubač i sar., *op. cit.*, str. 187–188. Na istom mestu ukazuje se i na nepostojanje sankcije u slučaju postupanja ministra unutrašnjih poslova protivno datom mišljenju Specijalnog tužioca vezano za izbor rukovodioca Službe. Analogno tome bilo bi nepostupanje direktora policije po mišljenju datom od strane Republičkog javnog tužioca vezano za izbor rukovodioca Jedinice za finansijske istrage, koje, prema Nacrtu pomenutog zakona, takode ne povlači nikakve posledice.

se uz prikupljanje dokaza o krivičnom delu i učiniocu, kao konstitutivni elementi finansijske istrage mogu odrediti i prikupljanje podataka o vrsti i visini prihoda i imovini stečenoj krivičnim delima, kao i sprovođenje privremenih mera obezbeđenja. Tesna povezanost finansijskih i krivičnih istraga proizlazi i iz činjenice da se u našem pravu oduzimanje imovinske koristi može odrediti samo od strane suda i to odlukom kojom je utvrđeno izvršenje krivičnog dela. Doduše, nezakonito stečenu imovinu moguće je oduzeti i u parničnom postupku, ali tada u sklopu instituta neosnovanog bogaćenja.

Aktuelni Zakonik o krivičnom postupku,³² kao i njegov sledbenik³³ sa odloženom (i neizvesnom) primenom predviđaju, po nama ključnu, obavezu suda i drugih organa pred kojima se vodi krivični postupak da *prikupljaju dokaze i izviđaju okolnosti* koje su od važnosti za *utvrđivanje imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnog dela*, uz prethodno naglašavanje da se imovinska korist pribavljena na ovaj način utvrđuje u krivičnom postupku *po službenoj dužnosti* (čl. 513. st. 1. i st. 2. ZKP/01, odnosno čl. 491. st. 1. i st. 2. ZKP/06). Zakon (čl. 225. st. 1. ZKP/01, odnosno čl. 255. st. 1. ZKP/06) obavezuje policiju da prikuplja obaveštenja koja bi mogla biti *od koristi za uspešno vođenje krivičnog postupka*, a takvim bi se nesumnjivo mogla smatrati obaveštenja o profitu stečenom izvršenjem krivičnih dela i njegovim daljim tokovima. Dakle, iz prethodno pomenute izričite zakonske obaveze policije na postupanje u slučajevima izvršenja krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti proizlazi da je ovaj subjekat dužan da već prilikom preduzimanja prvih mera i radnji po saznanju za izvršenje takvog dela, pored pronalaska učinioca, sprečavanja njegovog bekstva ili sakrivanja i obezbeđenja tragova i predmeta koji mogu poslužiti kao dokaz, istovremeno i prikuplja ona obaveštenja koja se odnose na pribavljenu imovinsku korist. Navedena zakonska odredba predstavlja uporište za angažovanje policije u realizaciji finansijskih istraga. Prethodno je već konstatovano da se to od strane policije veoma retko čini, odnosno da policijsko postupanje usmereno na prikupljanje podataka o protivpravno pribavljenoj koristi nije uobičajena praksa. Osim prisutnog tradicionalnog pristupa u policijskom delovanju, razlozi za ovakvo stanje mogli bi se naći i u pravno-tehničkoj redakciji zakonskog teksta, koji izdvaja okolnosti vezane za učinioca i krivično delo i time apostrofira upravo takav vid delovanja, dok sve ostale okolnosti (pa i one vezane za pribavljenu imovinsku korist) opštom formulacijom stavlja u drugi plan.

U postojećem zakonskom okviru finansijske istrage sprovode se gotovo isključivo od strane specijalizovane policijske službe za borbu protiv organizovanog kriminala, u saradnji sa Specijalnim tužiocem za organizovani kriminal. Pripadnici Službe ocenjuju ovu saradnju kao vrlo dobru i navode da su zamenici

---

³² Slično i kod R. Golobineka i saradnika, *op. cit.*, str. 43.

³³ Zakonik o krivičnom postupku, Sl. list SRJ, br. 70/01 i 68/02, Sl. glasnik RS, br. 58/04, 85/05 i 115/05 (u daljem tekstu ZKP/01).

Specijalnog tužioca uključeni u rad na pojedinačnim predmetima od prvih saznanja za krivična dela organizovanog kriminala, odnosno kriminalnu grupu i njeno delovanje. Ova okolnost sprečava nedoumice oko iznalaženja optimalnih rešenja u situacijama koje zahtevaju brzo donošenje odluka, značajno poboljšava kvalitet rada i donosi više nego dobre rezultate. Osim toga, time se i u potpunosti oživotvora zakonski princip o javnom tužiocu kao rukovodiocu prekrivičnog postupka.

U kontekstu realizacije finansijskih istraga neophodno je pomenuti i saradnju Službe za borbu protiv organizovanog kriminala sa Službom za kriminalističko-obaveštajne poslove i prikrivenog islednika,³⁴ odnosno njenim Odeljenjem za kriminalističko-obaveštajne poslove. Ovo odeljenje ima u svom sastavu više odseka organizovanih po teritorijalnom principu, tako da svaki odsek pokriva nekoliko područnih policijskih uprava. Razmena informacija među pomenutim Službama odvija se između rukovodioca na odgovarajućem nivou, uz odsustvo rivaliteta koji obično karakteriše odnose među različitim službama koje rade na sticanju podataka o osumnjičenima u istragama finansija. Početne informacije koje pribavljaju policajci angažovani na kriminalističko-obaveštajnim poslovima obično su neformalnog karaktera, a njihovo pribavljanje podrazumeva dobru saradnju sa državnim organima, različitim državnim agencijama i regulatornim telima koji raspolažu informacijama o posedovanju imovine i eventualnim finansijskim transakcijama. Opšte je poznato da pripadnici organizovanih kriminalnih grupa nastoje steći pozicije u istim tim subjektima kako bi bili upozoreni na činjenicu da su skrenuli na sebe pažnju organa gonjenja. Zato i svako policijsko postupanje koje pretenduje da bude uspešno mora u početnim fazama biti praćeno dozom poverljivosti i oslanjati se na vlastite izvore informacija, bilo da su oni iz reda lokalnih policijskih službenika ili stečenih pozicija u pomenutim subjektima. Zvanična korespondencija često bi se mogla pokazati kontraproduktivnom.

U svakom slučaju, paralelno sa prikupljanjem informacija o učinocima i krivičnom delu prikupljaju se i informacije o stečenom profitu, tj. posedovanju odgovarajućih dobara. Uobičajeno, provere se vrše preko Poreske uprave (čime se dobija kompletna slika o posedovanju pokretne i nepokretne imovine na koju se plaća porez), registra nepokretnosti, Uprave za sprečavanje prava novca (podaci o finansijskim transakcijama, otvorenim računima, stanju na tim računima i sl.), carine (podaci o uvozu, tranzitu i izvozu roba), Agencije za privatizaciju (podaci o licima učesnicima u privatizaciji u svojstvu kupaca i privatizovanim dobrima), Agencije za privredne registre (podaci o privrednim društvima), javnih preduzeća (poput Elektrodistribucije, Infostana, Informatike i sl., gde se mogu dobiti podaci o fizičkim licima obveznicima plaćanja za nekretnine koje nisu uknjižene u zemljišnim knjigama), Lučke kapetanije (podaci o vlasnicima plovila) i sl., kao i u vlastitim, operativnim policijskim evidencijama ili evidencijama vezanim za

---

³⁴ Zakonik o krivičnom postupku, Sl. glasnik RS, br. 46/06 i 49/07 (u daljem tekstu ZKP/06).

upravne unutrašnje poslove. U vršenju ovih provera policija se kreće u okviru ovlašćenja predviđenih u čl. 225. i čl. 226. ZKP/01, dok se dalje aktivnosti preduzimaju u koordinaciji sa nadležnim tužiocem.

Po završetku finansijske istrage podnosi se odgovarajući izveštaj. Kako u našem pravu još uvek ne postoji institut finansijske istrage, otuda ne postoji ni zakonom propisana forma za njegovo podnošenje. Zato se izveštaj o rezultatima finansijskih istraga podnosi u okviru krivične prijave, odnosno izveštaja kao dopune krivične prijave, ukoliko je prethodno podneta krivična prijava protiv nepoznatnog učinioca. Pored podataka o krivičnom delu i osumnjičenom, izveštaj bi trebao sadržati i: (a) podatke o pribavljenoj imovinskoj koristi, uključujući njen oblik i vrednost; (b) podatke o imovini osumnjičenog i njemu bliskih osoba, koja bi trebala biti privremeno oduzeta i (v) predlog privremenih mera za obezbeđenje kasnijeg oduzimanja u krivičnom postupku.³⁵ Na kraju, možemo još konstatovati i činjenicu da ne postoje posebne evidencije u kojima bi se beležili rezultati finansijskih istraga, što predstavlja značajan problem, jer se znatno otežava praćenje i analiza uspešnosti preduzetih mera.

Zaključak

U postojećem zakonodavnom okviru postoji uporište za realizaciju finansijskih istraga, ali se one ne realizuju usled nedostatka znanja i iskustva kod tužilaca, policajaca i sudija, kao i nepostojanja posebnih jedinica ili istražitelja specijalizovanih za finansijske istrage. Kako u lokalnim policijskim organima ne postoji specijalizacija za finansijske istrage, one se ni ne sprovode od strane ovih subjekata, dok izvesnog napretka ima u specijalizovanim policijskim organima za borbu protiv organizovanog kriminala, čiji se fokus interesovanja polako prenosi i na stečenu kriminalnu dobit i njene tokove.

Mogućnosti za unapređenje prakse lokalnih policijskih organa postoje, ali je evidentno da je edukacija policajaca (i drugih potencijalnih subjekata) povremenog karaktera i da se realizuje u nedovoljnoj meri, uz odsustvo institucionalne uredenosti. Edukacijom bi se postepeno mogla menjati svest policijskih službenika o značaju podataka prikupljenih tokom finansijske istrage, ukazalo bi se na mogućnosti koje kvalitetna finansijska istraga pruža pravosuđu i pretpostavljeni uticaj (i komparativna iskustva) ovakvih mera na opšte kretanje koristoljubljem inspirisanog kriminala. Takođe, istraživanje puteva kriminalne dobiti trebalo bi od strane rukovodstva lokalnih policijskih službi biti nametnuto kao prioritet u delovanju.

Novine na ovom planu mogao bi doneti i novi Zakon o oduzimanju imovinske koristi stečene krivičnim delima, kojim bi se po prvi put na jednom mestu uredili uslovi, postupak i organi nadležni za otkrivanje, oduzimanje i upravljanje

---

³⁵ Obe Službe nalaze se u sastavu Uprave kriminalističke policije MUP-a R Srbije, koja je u sastavu Direkcije policije.

imovinom proisteklom iz krivičnog dela (uz predviđeno osnivanje posebne policijske jedinice za finansijske istrage), kao i međunarodna saradnja u cilju oduzimanja takve imovine. Zakon bi doprineo implementaciji međunarodnih standarda i ispunjavanju obaveza koje proizlaze iz ratifikovanih međunarodnih ugovora, a njegovom primenom realizovale bi se i obaveze naše zemlje iz dokumenata koji se odnose na regionalnu saradnju na planu borbe protiv kriminala.

Literatura

Ž. Aleksić, M. Škulić, *Kriminalistika*, četvrto, izmenjeno i dopunjeno izdanje, Dosije, Beograd, 2002.

S. Bejatović, *Opšteprihvaćeni standardi i Predlog Zakonika o krivičnom postupku*, u zborniku radova „Novo krivično zakonodavstvo: dileme i problemi u teoriji i praksi“, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja i Viša škola unutrašnjih poslova, Beograd, 2006.

T. Vasiljević, M. Grubač, *Komentar Zakonika o krivičnom postupku*, deseto, izmenjeno i dopunjeno izdanje, Justinijan, Beograd, 2005.

B. Vettori, *Tough on Criminal Wealth - Exploring the Practice of Proceeds from Crime Confiscation in the EU*, Springer, Dordrecht, 2006.

M. Grubač i sar., *Organizovani kriminal u Srbiji – od postojećeg zakonodavstva do sveobuhvatnog predloga reforme*, UNICRI, Beograd, 2008.

M. Grubač, *Kritika predloga novog Zakonika o krivičnom postupku*, u zborniku radova „Novo krivično zakonodavstvo: dileme i problemi u teoriji i praksi“, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja i Viša škola unutrašnjih poslova, Beograd, 2006.

R. Golobinek i sar., *Finansijske istrage i oduzimanje imovine stečene krivičnim delima – priručnik za pripadnike policije i pravosuđa*, Savet Evrope, Strazbur, 2006.

M. Downes, *Reforma policije u Srbiji*, Misija OEBS u Srbiji i Crnoj Gori – Odeljenje za sprovođenje zakona, Beograd, 2004.

G. P. Ilić, B. Banović, *Međunarodni standardi oduzimanja imovine stečene kriminalom i domaće zakonodavstvo*, Pravna riječ, Udruženje pravika Republike Srpske, Banjaluka, 2007.

S. Janković, *Mafija, DNA i DIA*, Revija za bezbednost, br. 4/07.

D. Jovašević, *Primena kazne konfiskacije imovine u suzbijanju organizovanog kriminaliteta*, Revija za bezbednost, br. 4/07.

S. Korać, *Društveni preobražaj: Odgovornosti i dužnosti*, Revija za bezbednost, br. 4/07.

Đ. Lazin, *Uloga organa unutrašnjih poslova prema novom Zakoniku o krivičnom postupku*, Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo, br. 1/02.

M. Milovanović, *Aktuelni trenutak u kreiranju sistema za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma*, Revija za bezbednost, br. 5/07.

M. Savić, *Razlika između redovnih i specijalizovanih policijskih, tužilačkih i sudskih institucija*, Revija za bezbednost, br. 2/07

R. Sepi, *Krivičnopravni okvir za borbu protiv organizovanog kriminala*, Revija za bezbednost, br. 5/07.

Z. Stojanović, *Komentar Krivičnog zakonika*, drugo izmenjeno i dopunjeno izdanje, Službeni glasnik, Beograd, 2007.

Konvencija UN protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci, ratifikovana Zakonom o ratifikaciji Konvencije UN protiv nezakonitog prometa opojnih droga i psihotropnih supstanci, „Sl. list SFRJ – Međunarodni ugovori“, br. 14/90.

Konvencija UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, ratifikovana Zakonom o potvrđivanju Konvencije UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i dopunskih protokola, „Sl. list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 6/01.

Konvencija UN protiv korupcije, ratifikovana Zakonom o potvrđivanju Konvencije UN protiv korupcije, „Sl. list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 12/05.

Krivičnopravna konvencija o korupciji, ratifikovana Zakonom o potvrđivanju krivičnopravne konvencije o korupciji, „Sl. list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 2/02. i „Sl. list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 18/05.

Međunarodna konvencija o suzbijanju finansiranja terorizma, ratifikovana Zakonom o potvrđivanju Međunarodne konvencije o suzbijanju finansiranja terorizma, „Sl. list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 7/02.

Konvencija o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom, ratifikovana Zakonom o potvrđivanju Konvencije o pranju, traženju, zapleni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom, „Sl. list SRJ – Međunarodni ugovori“, br. 7/02 i „Sl. list SCG – Međunarodni ugovori“, br. 18/05.

Regionalna strategija o sredstvima borbe protiv organizovanog i privrednog kriminala, usvojena i potpisana na Brionima 23. septembra 2005. godine.

Zakonik o krivičnom postupku, Sl. list SRJ, br. 70/01 i 68/02, Sl. glasnik RS, br. 58/04, 85/05 i 115/05.

Zakonik o krivičnom postupku, Sl. glasnik RS, br. 46/06 i 49/07.

Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala „Sl. glasnik RS“, br. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04, 45/05 i 61/05.

Zakon o policiji, Sl. glasnik RS, br. 101/05.

Radna verzija Nacrta Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene izvršenjem krivičnih dela.

Nacrt Nacionalne strategije za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

Dr Božidar BANOVIĆ

**Professor at the Belgrade Academy of
Criminalistic and Police Studies.**

Oliver LAJIĆ, LL.M.

**Lecturer in the criminalistic-police techniques and
security issues at the Belgrade Academy of
Criminalistic and Police Studies.**

**THE ROLE OF POLICE IN SEAZURE OF THE ASSETS
OBTAINED IN CRIMINAL CASES**

After the introductory observations in the paper on seizure of assets obtained through criminal offences, the authors elaborate more specifically the role of police as a state institution entrusted with conducting the financial investigation. Previously, the authors observe international standards with regard to specialised education in this area making a note of rather insufficient and non-institutionalised system of this kind of education in our country. The central part of the article reviews both current and proposed legal framework regulating police engagement in financial investigation, related criticism, current police practice and suggested proposals for improvements.

Key words: *police, asset obtained in criminal case, financial investigation, Law on Asset Seizure*

